

Ekonomska aktivnost

Nastavak negativnih trendova: industrijska proizvodnja i trgovina na malo u daljnjem padu

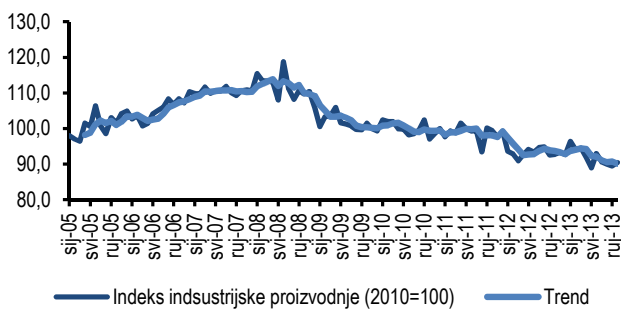
Kalendarski prilagođeni indeks industrijske proizvodnje u listopadu je pao za 3,4% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, što je mali napredak u odnosu na mjesec ranije kada je, prema podacima

DZS-a, industrijska proizvodnja na godišnjoj razini pala za 4,0%. Najveći rast industrijske proizvodnje zabilježen je u kategoriji trajnih proizvoda za široku potrošnju (11,8%), dok je prerađivačka

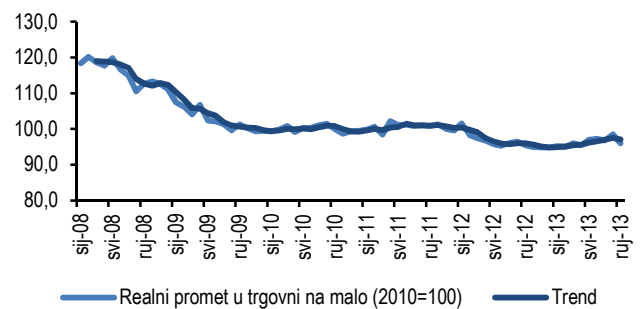
industrija zabilježila pad od 5,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Razlog za blagi optimizam daje podatak o smanjenju zaliha gotovih proizvoda u ukupnoj industriji. Međutim, podaci ukazuju na daljnje smanjenje broja

zaposlenih u industriji, za 4,0% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Desezonirani podaci o prometu u trgovini na malo pokazuju da je realni promet u toj djelatnosti u rujnu 2013. smanjen za 0,5% u odnosu na isti mjesec prošle godine.

Indeks industrijske proizvodnje 2010=100

Realni promet u trgovni na malo 2010=100

Bruto domaći proizvod

Ni rekordna turistička sezona nije bila dovoljna da se zaustavi pad BDP-a na godišnjoj razini

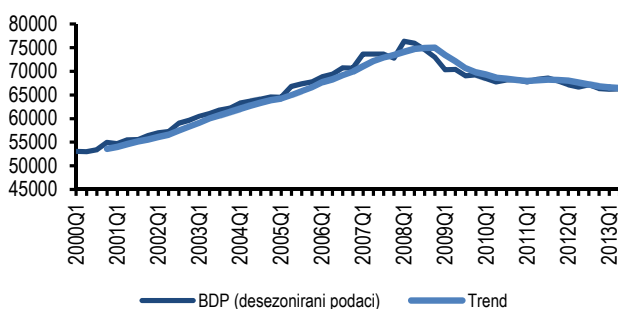
Prema prvim procjenama DZS-a godišnji je pad BDP-a u trećem kvartalu 2013. iznosio 0,6% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema rashodnoj metodi, najveći doprinos rastu bruto

domaćeg proizvoda u trećem tromjesečju 2013. ostvaren je izvozom turističkih usluga, dok je najveći doprinos smanjenju došao od izvoza roba. Prema proizvodnoj metodi najveći doprinos rastu bruto

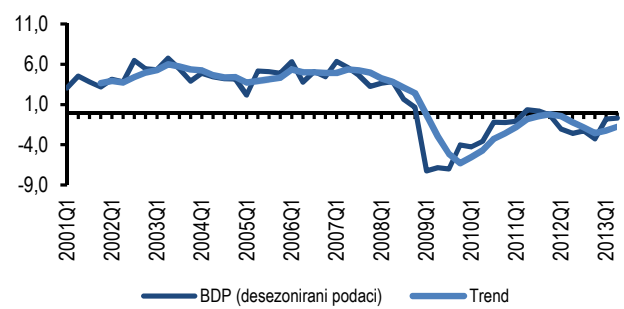
domaćeg proizvoda u trećem tromjesečju 2013. ostvaren je u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, dok je najveći doprinos smanjenju obujma ostvaren u djelatnosti prerađivačke industrije. Podaci upućuju na sezonski efekt, međutim rekordna turistička

sezona nije bila dovoljna da se zaustavi međugodišnji pad BDP-a. Pad je samo vrlo blago usporen u odnosu na drugi kvartal kada je iznosio -0,7% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Bruto domaći proizvod (desezonirani podaci)

Bruto domaći proizvod (godišnja promjena)

Životni standard i raspoloženje potrošača

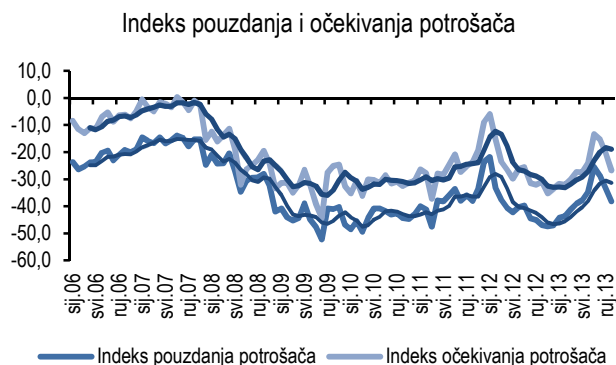
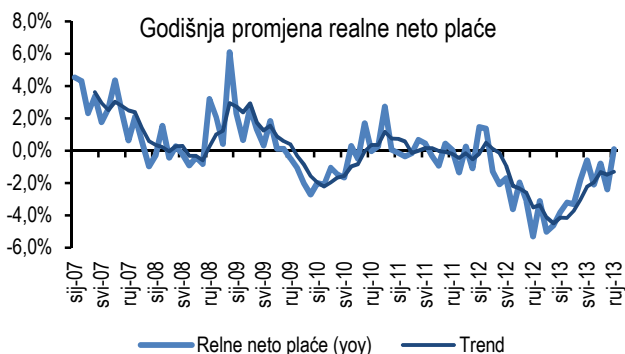
Daljnji pad realnih neto plaća i rast pesimizma među potrošačima

Prosječna neto plaća u rujnu 2013. iznosila je 5428 kuna. Ovaj iznos pokazuje da je realna neto plaća u odnosu na isti mjesec prethodne godine bila viša za 0,1%, dok je u odnosu na kolovoz 2013. bila realno

niža za 2,1%. Podaci o kretanju plaća prema djelatnostima pokazuju da je porast plaća na godišnjoj razini zabilježen u desetak djelatnosti, u čemu prednjače proizvodnja električne opreme te proizvodnja

računala, elektroničkih i optičkih proizvoda. Kretanje Indeksa pouzdanja i očekivanja potrošača upućuje na rast pesimizma među građanima. Najveći porast pesimizma zabilježen je u odgovorima na pitanja o ukupnoj ekonomskoj situaciji u zemlji u prethodnih i narednih 12 mjeseci.

Rast optimizma zabilježen je samo u jednom odgovoru, koji se odnosi na pitanje o očekivanjima vezanim uz kretanje broja nezaposlenih u narednih 12 mjeseci.

Tržište rada

Broj nezaposlenih osoba u daljnjem porastu. Većina novozaposlenih u prerađivačkoj industriji.

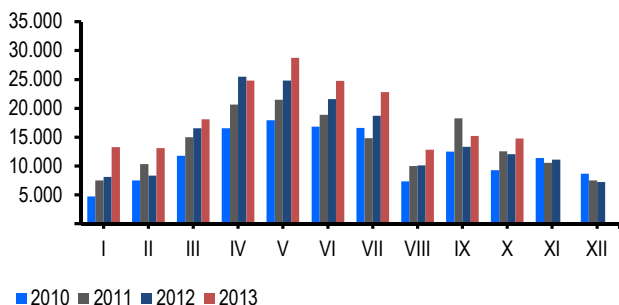
Prema privremenim dnevnim podacima HZZ-a, u Hrvatskoj je 30. studenog 2013. bilo nezaposleno 356 365 osoba. U odnosu na kraj listopada ukupan broj nezaposlenih se povećao za 11 921 osobu.

Razlog za blagi optimizam daje podatak da su tijekom listopada 2013. iz evidencije nezaposlenih izašle 25 933 osobe, što je 13,0 % više nego u istome mjesecu prošle godine. U odnosu na rujna 2013.

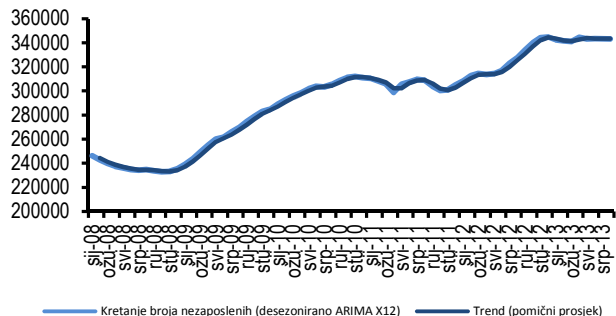
godine taj je broj bio manji za 1 946 osoba. U listopadu je 12 545 osoba zaposleno na temelju radnoga odnosa (4% više nego u listopadu prošle godine) i 2 231 osoba na temelju drugih poslovnih aktivnosti (registriranje

trgovačkog društva, obrta, i sl.). Najveći broj osoba se zaposlio u prerađivačkoj industriji (21,4%), trgovini na veliko i na malo (16,1%) i građevinarstvu (12,6%). Kada se isključi sezonska komponenta, nezaposlenost jedva primjetno raste (za cca 3 000 osoba u studenom).

Zaposleni s evidencije

Kretanje broja nezaposlenih osoba (desezonirano)

Financijsko tržište i inflacija

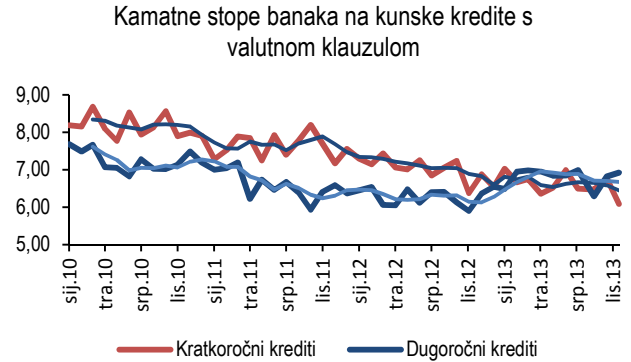
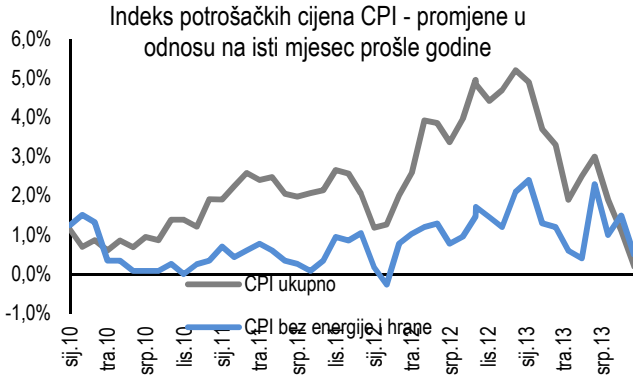
Usporavanje inflacije i daljnji rast CDS spreada.

U listopadu 2013. došlo je do usporavanja stope inflacije, koja je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine porasla za 0,2%, što je za 0,9 postotnih bodova manje nego u rujnu 2013. Bez

cijena energije i hrane, inflacija je u odnosu na listopad 2012. porasla 0,5%, što je smanjenje od 1 postotnog boda u odnosu na rujnu. Kamatne stope na kratkoročne kunske kredite (s

klauzulom) u listopadu 2013. blago su smanjene, dok su kamatne stope na dugoročne kredite blago porasle. Najveći porast je zabilježen kod kamata na stambene kredite stanovništvu (0,05 postotnih bodova) i dugoročne kredite trgovačkim

društvima (0,03 postotna boda). Mjera rizika CDS spread za Hrvatsku se u odnosu na kraj listopada 2013. godine povećao i najviši je u skupini zemalja CESEE. Povećani spread je posljedica povećane fiskalne nestabilnosti i neizvjesnosti.

CDS Spread

Država	31.09.2013.	31.10.2013.	30.11.2013.
Hrvatska	338	325	370
Češka	60	60	60
Mađarska	324	275	280
Poljska	91	84	80
Rumunjska	205	325	175

Izvor: CEE Macro/Fixed Income Daily, Erste Bank

Vanjska trgovina i svijet

U kolovozu 2013. došlo je do pada izvoza unatoč poboljšanju u inozemnom okruženju.

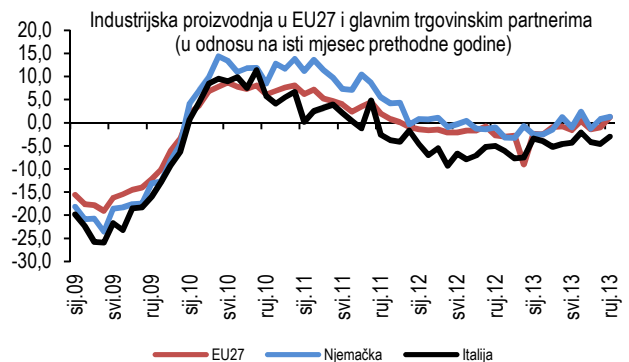
Ukupan robni izvoz je u kolovozu 2013. zabilježio pad od 18,9% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Ako se serija izvoza korigira za izvoz brodova i nafte, pad je iznosio 8,3%. Najznačajniji rast izvoza (iznad 15%) ostvarila je djelatnost opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, proizvodnje gotovih

metalnih proizvoda osim strojeva i oprem te proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda. Podatak o padu izvoza posebno zabrinjava jer je u kolovozu došlo do usporavanja pada (inozemne) potražnje u EU i Eurozoni.

Industrijska proizvodnja u Europskoj uniji je osobito u rujnu, nakon dva mjeseca smanjenja, zabilježila

porast u odnosu na isti mjesec prethodne godine, za 1,2%. Među zemljama glavnim trgovačkim partnerima Hrvatske, u Njemačkoj je zabilježen porast industrijske proizvodnje od 1,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, što je najveći porast od početka godine. U Italiji je industrijska proizvodnja i dalje u negativnoj

zoni, ali je međugodišnji pad u lipnju značajnije usporen s -4,6% u kolovozu na -3,0% u rujnu. Kako podaci o izvozu od ulaska u EU kasne radi prijelaza na novu metodologiju, preostaje vidjeti hoće li se početak oporavka u EU preliti na hrvatski izvoz nakon rujna 2013.

POSLOVNA OČEKIVANJA U HRVATSKOJ

Indeks pouzdanja u industriji

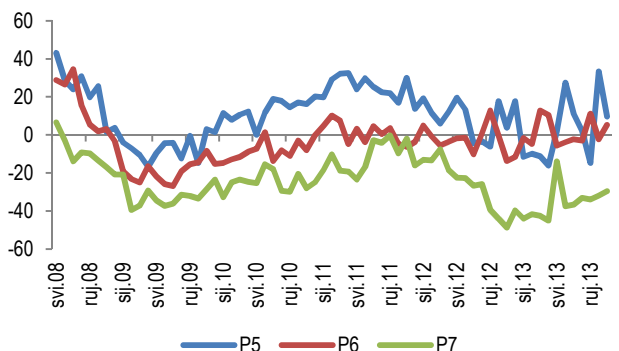
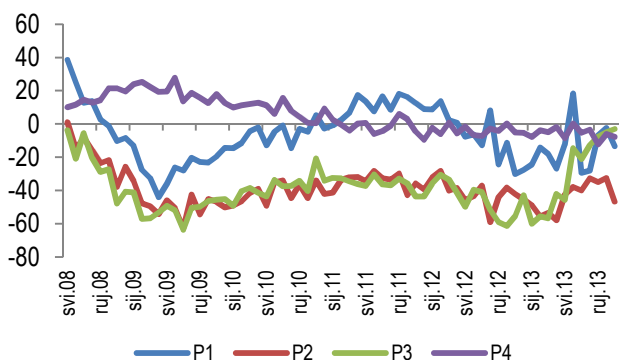
Pad indeksa pouzdanja u industriji – poduzetnici u Hrvatskoj pesimističniji od europskih.

Prva četiri pitanja u anketi o poslovnim očekivanjima u sektoru industrije odnose se na procjenu prethodne i trenutne poslovne situacije. Indeks P1 pokazuje da je veći dio poduzetnika ocijenio da se njihova proizvodnja u posljednja tri mjeseca razvijala nešto slabije nego

uobičajeno. Indeks stanja ukupnih narudžbi P2 pokazuje da je veći dio poduzetnika ocijenio njihovu razinu nižom od uobičajene, što upućuje na nedovoljnu potražnju za proizvodima. Također, prema kretanju indeksa P3, može se zaključiti kako su poduzetnici u studenom ocijenili da je stanje

izvoznih knjiga narudžbi slabije od uobičajenog. Odgovori na pitanje o stanju zaliha gotovih proizvoda (P4) upućuju da je najveći broj poduzetnika ocijenio njihovo stanje uobičajenim. Preostala tri indeksa prikazuju rezultate odgovora na pitanja o očekivanjima poduzetnika. Kretanje indeksa P5 upućuje da je veći broj poduzetnika odgovorio kako će se u sljedeća tri mjeseca

proizvodnja u njihovim poduzećima povećati nego smanjiti, iako je njihov postotak realtivno mali (10%). Indeks P6 upućuje da podjednaki broj poduzetnika očekuje kako će se njihove prodajne cijene u nadolazećem razdoblju povećati. Očekivanja poduzetnika o kretanju zaposlenosti (P7) su i dalje negativna i nalaze se na razini iz kolovoza 2012. godine.

Legenda:

Broj pitanja	Objašnjenje
P1	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, kako se razvijala Vaša proizvodnja tijekom protekla 3 mjeseca?
P2	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, smatrate li da je trenutno stanje Vaših narudžbi...?
P3	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, smatrate li da je trenutno stanje izvoznih narudžbi ...?
P4	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, smatrate li da je trenutno stanje Vaših zaliha gotovih proizvoda... ?
P5	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, na koji će se način prema Vašem mišljenju razvijati proizvodnja tijekom sljedećih 3 mjeseca? Hoće li se ona...
P6	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, na koji će se način prema Vašem mišljenju mijenjati Vaše prodajne cijene tijekom sljedećih 3 mjeseca? Hoće li se one...
P7	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, na koji način će se prema Vašem mišljenju mijenjati ukupan broj zaposlenih u vašem poduzeću tijekom sljedećih mjeseci? Hoće li se on...

Kvalitativni odgovori +/-
povećati se/oslati isto/smanjiti se;
više nego dovoljno/dovoljno/manje nego dovoljno

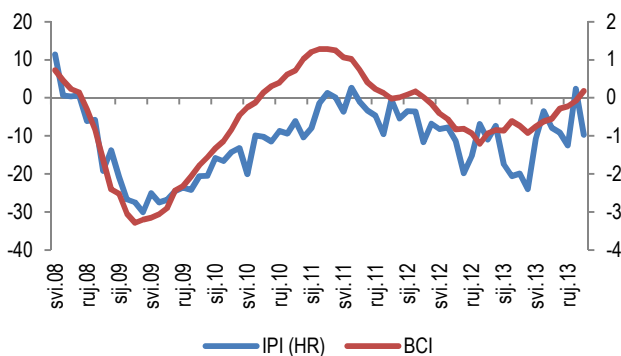
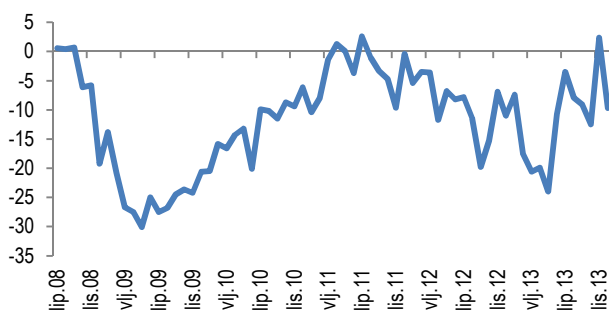
Na temelju odgovora na ranije objašnjenja pitanja o stanju ukupnih knjiga narudžbi, stanju zaliha te očekivanjima o proizvodnji u sljedeća tri mjeseca konstruirala se

Indeks pouzdanja u industriji. Budući da su poduzetnici stanje u knjigama narudžbi ocijenili nižim od uobičajenog, da očekuju smanjenje proizvodnje u sljedeća tri mjeseca,

a da su stanje zaliha ocijenili uobičajenim, u posljednja dva mjeseca došlo je do pada pouzdanja poduzetnika u sektoru industrije (zadnji podaci na slikama

su za studeni). Business Climate Indicator Eurozone pokazuje da je optimizam poduzetnika u Eurozoni veći nego u Hrvatskoj.

Indeks pouzdanja u industriji

Kvartalni pokazatelji

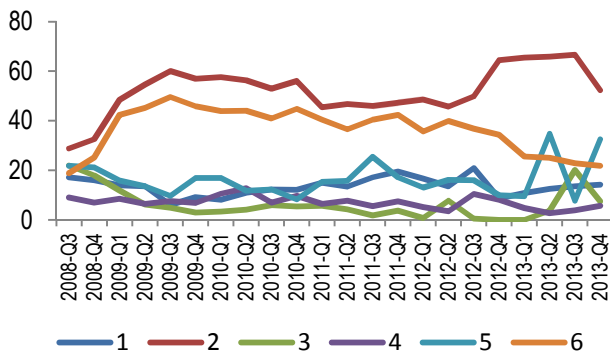
Najveća prepreka proizvodnji je i dalje nedostatak potražnje, a financijska ograničenja su se u zadnjem kvartalu povećala. Iskorištenost kapaciteta poduzeća manja je nego na početku godine.

Osim na mjesečnoj razini, ankete u sektoru industrije provode se i na kvartalnoj razini. Jedan od najzanimljivijih kvartalnih indikatora je onaj koji pokazuje procjenu faktora koji ograničavaju

proizvodnju pojedinog poduzeća. Najvišu vrijednost od početka mjerenja imaju indikatori 2 i 6, koji su vezani uz faktore nedovoljne potražnje i „ostale“ faktore. U tom kontekstu razlog za blagi optimizam

daje pad faktora ograničenja potražnje u četvrtom kvartalu 2013. godine. U istom je razdoblju došlo do daljnjeg pada indeksa koji upućuje na ograničenja vezana uz ostale faktore. U četvrtom kvartalu došlo je do rasta indeksa koji upućuje na financijska ograničenja, dok je indeks koji upućuje na nedostatak

radne snage smanjen. Kao najmanju prepreku proizvodnji većina poduzetnika ocjenjuje nedostatak materijala i opreme.

Legenda

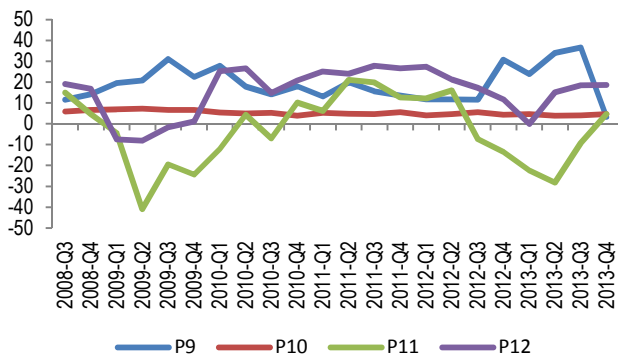
Pitanje	Odgovor
Koji su trenutno glavni ograničavajući faktori Vaše proizvodnje?	1. Nema ih
	2. Nedovoljna potražnja
	3. Nedostatak radne snage
	4. Nedostatak materijala i/ili opreme
	5. Financijska ograničenja
	6. Neki drugi faktori

U kvartalnim odgovorima mogu se dobiti vrijedne informacije o kapacitetima proizvodnje i osiguranoj proizvodnji u budućem razdoblju, kao i o razvoju stanja narudžbi u prethodnim mjesecima. Iz prvog grafikona se može vidjeti

da su u četvrtom kvartalu 2013. poduzetnici ocijenili kako su njihovi kapaciteti dovoljni s obzirom na stanje narudžbi i očekivanu potražnju. Odgovor o osiguranoj proizvodnji na temelju trenutanih narudžbi upućuje da se broi mjeseci

u prosjeku blago povećao na 4,6 što odgovara razini iz prvog kvartala. Blago poboljšanje je zabilježeno na indeksu koji pokazuje kretanje narudžbi u posljednja tri mjeseca, a blagi razlog za optimizam daje indikator

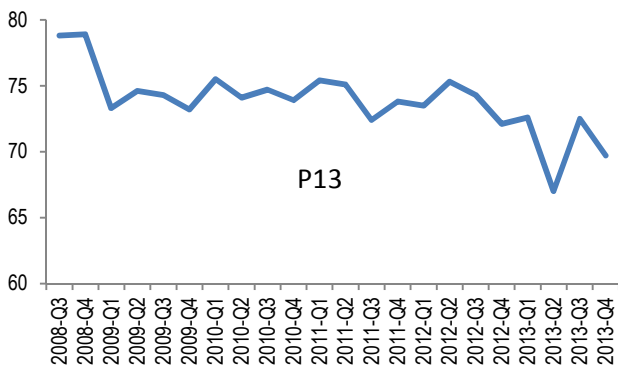
očekivanja o kretanju izvoznih narudžbi, što je u skladu s ranijom analizom izvoza. Prema odgovorima o iskorištenosti kapaciteta može se zaključiti kako je ona u trećem kvartalu 2013. porasla i dosegнула razinu od 69,7%.

Legenda:

Broj pitanja	Objašnjenje
P9	Ako uzmete u obzir trenutno stanje Vaših narudžbi i očekivane promjene u potražnji tijekom narednih mjeseci, kako ocjenjujete trenutni kapacitet Vaše proizvodnje? Kapacitet proizvodnje je....
P10	Koliko mjeseci proizvodnje Vam je osigurano trenutnim stanjem Vaših narudžbi?
P11	Na koji način su se razvijale Vaše narudžbe tijekom proteklih 3 mjeseca? Jesu li se...
P12	Kako će se prema Vašem mišljenju razvijati Vaše izvozne narudžbe tijekom narednih 3 mjeseca? Hoće li se one...
P13	S kojim kapacitetima trenutno radi Vaše poduzeće? Molim Vas da izrazite kapacitet kojim radite kao postotak od ukupnog mogućeg kapaciteta.

Kvalitativni odgovori +/-
 povećati se/ostati isto/smanjiti se;
 više nego dovoljno/dovoljno/manje nego dovoljno
 Na pitanje P10 i P13 se odgovara brojkom

Indeks pouzdanja u trgovini na malo

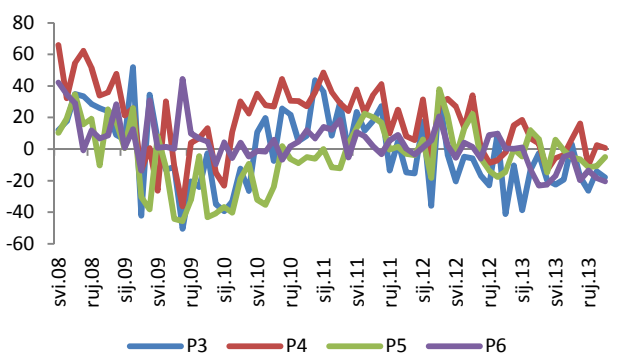
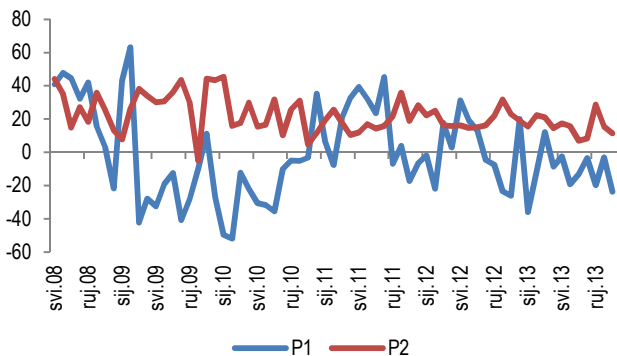
Indeks pouzdanja u trgovini na malo je u negativnoj zoni i niži je od onog u EU.

Anketa o pouzdanju i očekivanjima u sektoru trgovine na malo vrlo je slična anketi o industriji. Prva dva pitanja u anketi o poslovnim očekivanjima u sektoru trgovine na malo odnose se na procjenu prethodne i trenutačne poslovne situacije.

Indeks P1 pokazuje da je veći dio poduzetnika ocijenio da je njihova prodaja u posljednja tri mjeseca bila nešto slabija od uobičajene. Indeks stanja ukupnih narudžbi P2 pokazuje da su poduzetnici procijenili njihovu razinu višom nego što je uobičajeno s obzirom na

razdoblje u godini. Preostala četiri indeksa prikazuju rezultate odgovora na pitanja o očekivanjima poduzetnika. Kretanje indeksa P3 upućuje da poduzetnici očekuju kako će narudžbe u narednom periodu biti smanjene. Indeks P4 upućuje da podjednak broj poduzetnika očekuje kako će se njihova prodaja u nadolazećem razdoblju povećati i smanjiti.

Očekivanja poduzetnika o kretanju zaposlenosti (P5) su i dalje negativna, ali se vrijednost kreće blizu 0, što znači da poduzetnici ocjenjuju kako će doći do blagog smanjenja broja zaposlenih u narednim mjesecima. Na pitanje (P6) o kretanju prodajnih cijena u sljedeća tri mjeseca veći je broj poduzetnika odgovorio da očekuje njihovo smanjenje.

Legenda:

Broj pitanja	Objašnjenje
P1	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, kako se razvijala Vaša prodaja tijekom protekla 3 mjeseca?
P2	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, smatrate li da je trenutno stanje Vaših narudžbi...?
P3	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, na koji će se način prema Vašem mišljenju kretati narudžbe tijekom sljedeća 3 mjeseca? Hoće li se ona...
P4	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, na koji će se način prema Vašem mišljenju kretati prodaja tijekom sljedeća 3 mjeseca? Hoće li se ona...
P5	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, na koji način će se prema Vašem mišljenju mijenjati ukupan broj zaposlenih u vašem poduzeću tijekom sljedećih mjeseci? Hoće li se on...
P6	Ako isključite uobičajene sezonske promjene, na koji će se način prema Vašem mišljenju mijenjati Vaše prodajne cijene tijekom sljedećih 3 mjeseca? Hoće li se one...

Kvalitativni odgovori +/-
povećati se/ostati isto/smanjiti se;
više nego dovoljno/dovoljno/manje nego dovoljno

Na temelju odgovora na ranije objašnjenja pitanja o stanju ukupnih knjiga narudžbi, stanju zaliha te očekivanjima o prodaji u sljedeća tri mjeseca konstruirana se Indeks

pouzdanja u trgovini na malo. Budući da su poduzetnici stanje u knjigama narudžbi ocijenili višim od uobičajenog, da očekuju stagnaciju prodaje u sljedeća tri mjeseca, te da

su stanje zaliha ocijenili višim od uobičajenog, u studenom je došlo do pada pouzdanja poduzetnika. Do pada optimizma je u posljednjim mjesecima došlo i na razini EU, ali

je agregatni indeks pouzdanja za EU viši od onog u Hrvatskoj. Ovakvo stanje očekivanja u trgovini EU pokazuje koliko je registrirani oporavak još uvijek krhak.

